

Tema 32. El segon i el tercer manament del decàleg

El segon manament de la llei de Déu prescriu respectar el nom del Senyor, mentre que el tercer mana santificar les festes.

08/12/2010

1. El segon manament

El segon manament de la llei de Déu és «No juraràs el nom de Déu en va». Aquest manament «mana respectar el nom del Senyor» (*Catecisme* 2142) i prescriu honorar el nom de Déu. No

s'ha de pronunciar «sinó per beneir-lo, lloar-lo i gloriïcar-lo» (*Catecisme* 2143).

1.1. El nom de Déu

«El nom expressa l'essència, la identitat de la persona i el sentit de la seva vida. Déu té un nom. No és una força anònima» (*Catecisme* 203). No obstant això, Déu no pot ser abastat pels conceptes humans, ni hi ha cap idea capaç de representar-lo, ni cap nom que pugui expressar exhaustivament l'essència divina. Déu és «sant», la qual cosa significa que és absolutament superior, que es troba per sobre de tota criatura, que és transcendent.

Malgrat tot, perquè puguem invocar-lo i dirigir-nos-hi personalment, a l'Antic Testament «va revelar-se progressivament i amb diversos noms al seu poble» (*Catecisme* 204). El nom que va manifestar a Moisès indica que Déu és l'ésser per

essència. «Déu digué a Moisès: “Jo sóc el qui sóc”. I afegí: “Digues als israelites: ‘Jo sóc’ [Jahvè: ‘ell és’] m’envia a vosaltres”. [...] Aquest és el meu nom per sempre més» (Ex 3,13-15; cf. *Catecisme* 213). Per respecte a la santedat de Déu, el poble d’Israel no pronunciava aquest nom, sinó que el substituïa pel títol «Senyor» (en hebreu *Adonai*, en grec *Kyrios*) (cf. *Catecisme* 209). Altres noms de Déu a l’Antic Testament són *Elohim*, terme que és el plural majestàtic de plenitud o de grandesa, i *El-Saddai*, que significa poderós, omnipotent.

Al Nou Testament, Déu revela el misteri de la seva vida íntima trinitària, un sol Déu en tres persones: el Pare, el Fill i l’Esperit Sant. Jesucrist ens ensenya a anomenar Déu «Pare» (Mt 6,9): *Abba*, que és la manera familiar de dir *pare* en hebreu (cf. Rm 8,15). Déu és pare de Jesucrist i pare nostre, encara que

no de la mateixa manera, perquè Jesucrist és el Fill unigènit i nosaltres som fills adoptius. Però som veritablement fills (cf. 1Jn 3,1), germans de Jesucrist (cf. Rm 8,29), perquè l'Esperit Sant ha estat enviat als nostres cors i participem de la natura divina (cf. Ga 4,6; 2Pe 1,4). Som fills de Déu en Crist. En conseqüència, podem adreçar-nos a Déu dient-li amb veritat «Pare», com aconsella sant Josepmaria: «Déu és un Pare ple de tendresa, d'amor infinit. Digues-li Pare molts cops al dia, i digues-li ara mateix —estant tot sol, en el teu cor— que l'estimes, que l'adores: que sentis l'orgull i la força d'ésser fill seu».[1]

1.2. Honorar el nom de Déu

En el pàrenostre preguem: «sigui santificat el vostre nom». El terme *santificar* s'ha d'entendre aquí en el sentit de «reconèixer [el nom de Déu] com a sant, tractar [el seu nom]

d'una manera santa» (*Catecisme* 2807). És el que fem quan adorem, lloem o donem gràcies a Déu. Però les paraules «sigui santificat el vostre nom» són també una de les peticions del *parenostre*: en pronunciar-les demanem que el seu nom sigui santificat a través de nosaltres, és a dir, que li donem glòria amb la nostra vida i que els altres el glorifiquin (cf. Mt 5,16). «Depèn inseparablement de la nostra *vida* i de la nostra *pregària* que el seu nom sigui santificat entre les nacions» (*Catecisme* 2814).

Respectar el nom de Déu reclama també respectar el nom de la santíssima Mare de Déu, dels sants i de les realitats santes en què Déu és present d'una manera o altra, sobretot la santíssima eucaristia, veritable presència de Jesucrist — segona persona de la Santíssima Trinitat— entre els homes.

El segon manament prohibeix tot ús inconvenient del nom de Déu (cf. *Catecisme* 2146) i en particular la *blasfèmia*, que «consisteix a dir contra Déu —interiorment o exteriorment— paraules d’odi, de retret, de desafiament. [...] També és blasfematori recórrer al nom de Déu per cobrir pràctiques criminals, reduir pobles a l’esclavitud, torturar o matar. [...] La blasfèmia és [...] en si mateixa un pecat greu» (*Catecisme* 2148).

També prohibeix el jurament en fals (cf. *Catecisme* 2150). Jurar és posar Déu com a testimoni del que s’afirma (per exemple, per donar garantia d’una promesa o d’un testimoniatge, per provar la innocència d’una persona injustament acusada o exposada a sospita, o per posar fi a plets i controvèrsies, etc.). Hi ha circumstàncies en què és lícit el jurament, si es fa amb veritat i justícia, i si és necessari, com pot

passar en un judici o en assumir un càrrec (cf. *Catecisme* 2154). D'altra banda, el Senyor ensenya a no jurar: «Digueu sí, quan és sí; no, quan és no» (Mt 5,37; cf. Jm 5,12; *Catecisme* 2153).

1.3. *El nom del cristià*

«L'home és l'única creatura d'aquest món que Déu ha estimat per ella mateixa».[2] No és «alguna cosa» sinó «algú», una persona. «Només ell és cridat a participar, pel coneixement i l'amor, de la vida de Déu. Per aquest fi ha estat creat i aquesta és la raó fonamental de la seva dignitat» (*Catecisme* 356). En el baptisme, en esdevenir fill de Déu, rep un nom que representa la seva singularitat irrepetible davant Déu i davant els altres (cf. *Catecisme* 2156, 2158). Batejar també es diu «cristianitzar»: cristià, seguidor de Jesucrist, és el nom propi de qualsevol batejat, que ha rebut la

crida a identificar-se amb el Senyor. «Fou a Antioquia on per primera vegada els deixebles [els que es convertien en el nom de Jesucrist, per l'acció de l'Esperit Sant] van rebre el nom de cristians» (Ac 11,26).

Déu crida cadascú pel seu nom (cf. 1Sa 3,4-10; Is 43,1; Jn 10,3; Ac 9,4).

Estima cadascú personalment.

Jesucrist, diu sant Pau, «em va estimar i es va entregar ell mateix per mi» (Ga 2,20). De cada u espera una resposta d'amor: «Estima el

Senyor, el teu Déu, amb tot el cor,

amb tota l'ànima, amb tot el pensament i amb totes les

forces» (Mc 12,30). Ningú no pot substituir-nos en aquesta resposta

d'amor a Déu. Sant Josepmaria

anima a meditar «amb calma aquella divina advertència, que omple

l'ànima d'inquietud i, ensems, li duu sabors de bresca i de mel: *redemi te,*

et vocavi te nomine tuo: meus es tu (Is 43,1); t'he redimit i t'he cridat pel teu

nom: ets meu! No robem a Déu el que és seu. Un Déu que ens ha estimat fins al punt de morir per nosaltres, que ens ha escollit des de tota l'eternitat, abans de la creació del món, perquè siguem sants en la seva presència (cf. Ef 1,4)». [3]

2. El tercer manament del decàleg

El tercer manament del decàleg és «Santificaràs les festes». Mana honorar Déu amb obres de culte el diumenge i els altres dies de festa.

2.1. El diumenge o dia del Senyor

La Bíblia narra l'obra de la creació en sis «dies». En concloure-la «Déu veié que tot el que havia fet era molt bo. [...] Déu va beneir el dia setè i en va fer un dia sagrat, perquè aquell dia reposà de la seva obra creadora» (Gn 1,31.2,3). A l'Antic Testament, Déu va establir que el dia setè de la setmana fos sant, un dia separat i diferent dels altres. L'home, que està cridat a

participar del poder creador de Déu, perfeccionant el món per mitjà del treball, també ha de deixar de treballar el dia setè, per dedicar-lo al culte diví i al descans.

Abans de la vinguda de Jesucrist, el dia setè era dissabte. Al Nou Testament és el diumenge, el *Dies Domini*, el dia del Senyor, perquè és el dia de la resurrecció del Senyor. El dissabte representava el final de la creació, el diumenge representa l'inici de la «nova creació» que s'ha esdevingut amb la resurrecció de Jesucrist (cf. *Catecisme* 2174).

2.2. La participació en la santa missa el diumenge

Ja que el sacrifici de l'eucaristia és la «font i el cim de la vida de l'Església», [4] el diumenge se santifica principalment participant en la santa missa. L'Església concreta el tercer manament del decàleg amb el precepte següent: «El diumenge i els

altres dies festius de precepte els fidels tenen l'obligació de participar en la missa» (CIC 1247; *Catecisme* 2180). A més del diumenge, els principals dies de precepte són «els dies de Nadal del nostre senyor Jesucrist, Epifania, Ascensió, Santíssim Cos i Sang de Crist, Santa Maria Mare de Déu i la seva Immaculada Concepció i Assumpció, Sant Josep i Sants Apòstols Pere i Pau, i Tots Sants» (CIC 1246.1; *Catecisme* 2177). «Satisfà el precepte de participar en la missa el qui hi assisteix en qualsevol lloc que se celebri en un ritu catòlic, tant el dia de festa mateix com el vespre del dia anterior a la tarda» (CIC 1248.1; *Catecisme* 2180).

«Els fidels tenen obligació de participar en l'Eucaristia els dies de precepte, excepte que n'estiguin excusats per una raó greu (per exemple, una malaltia, la cura dels nadons) o els n'hagi dispensat el

pastor propi (cf. CIC 1245). Els qui deliberadament no compleixen aquesta obligació cometen un pecat greu» (*Catecisme* 2181).

2.3. *Diumenge, dia de descans*

«Així com Déu “acabà la seva obra el dia setè i, en aquest dia setè, reposà de tota l’obra que havia fet” (Gn 2,2), també la vida humana té el ritme del treball i el descans. La institució del Dia del Senyor contribueix a fer que tothom tingui un temps de repòs i de lleure suficient que permeti de cultivar la vida familiar, cultural, social i religiosa» (*Catecisme* 2184). Els diumenges i altres festes de precepte, els fidels tenen l’obligació d’abstenir-se «d’aquells treballs i activitats que impedeixen de retre culte a Déu, fruit de l’alegria pròpia del dia del Senyor o del degut descans de l’esperit i del cos» (CIC 1247). Es tracta d’una obligació greu, com ho és el precepte de santificar

les festes. No obstant això, el descans dominical pot no obligar si hi ha un deure superior, de justícia o de caritat.

«Dintre el respecte a la llibertat religiosa i al bé comú, els cristians tenen el deure de procurar que els diumenges i festes de guardar de l'Església siguin reconeguts com a dies de festa legals. Han de donar a tothom un exemple públic de pregària, de respecte i d'alegria i defensar les seves tradicions com una contribució preciosa a la vida espiritual de la societat humana» (*Catecisme* 2188). «Cada cristià ha de mirar de no imposar sense necessitat a un altre allò que li impediria de guardar el dia del Senyor» (*Catecisme* 2187).

2.4. El culte públic i el dret civil a la llibertat religiosa

Actualment, i en alguns països, es troba força estesa una manera de

pensar «laïcista», que considera que la religió és un assumpte privat que no ha de tenir manifestacions públiques i socials. Per contra, la doctrina cristiana ensenya que l'home ha de «poder professar lliurement la religió en públic i en privat».[5] En efecte, la llei moral natural, inscrita en el cor de l'home, prescriu de «retre a Déu un culte exterior, visible, públic»[6] (cf. *Catecisme* 2176). Certament, el culte a Déu és sobretot un acte interior, però s'ha de poder manifestar exteriorment, perquè a l'esperit humà «li resulta necessari servir-se de les coses materials com a signes que l'estimulin a realitzar aquestes accions espirituals que l'uneixen a Déu».[7]

No només s'ha de poder professar la religió exteriorment, sinó també socialment, és a dir, amb els altres, perquè «la mateixa naturalesa social de l'home exigeix [...] que pugui

professar la pròpia religió de forma comunitària».[8] La dimensió social de l'home reclama que el culte pugui tenir expressions socials. «S'injuria la persona humana si es nega a l'home el lliure exercici de la religió en la societat, sempre que quedi fora de perill l'ordre públic just [...]. L'autoritat civil, el fi propi de la qual és vetllar pel bé comú d'aquest món, ha de reconèixer la vida religiosa dels ciutadans i afavorir-la».[9]

Hi ha un dret social i civil a la llibertat en matèria religiosa, la qual cosa vol dir que la societat i l'Estat no poden impedir que cadascú actuï en aquest camp segons el dictat de la seva consciència, tant en privat com en públic, sempre que respecti els límits justos que es deriven de les exigències del bé comú, com són l'ordre públic i la moralitat pública[10] (cf. *Catecisme* 2109). Cada persona està obligada en consciència a cercar la veritable religió i a

adherir-s'hi. En aquesta recerca pot rebre l'ajuda dels altres —més encara, els fidels cristians tenen el deure d'oferir aquesta ajuda amb l'apostolat—, però ningú no ha de ser-hi coaccionat ni tampoc impedit. Adherir-se a la fe i practicar-la ha de ser sempre un acte lliure (cf. *Catecisme* 2104-2106).

«Aquesta és la teva tasca de ciutadà cristià: fer de manera que l'amor i la llibertat de Crist presideixin totes les manifestacions de la vida moderna: la cultura i l'economia, el treball i el descans, la vida de família i la convivència social».[11]

Javier López

Bibliografia bàsica

«El segon manament», *Catecisme de l'Església catòlica* 203-213; 2142-2195.

«El tercer manament», *Catecisme de l'Església catòlica* 2168-2188; Joan

Pau II, carta ap. *Dies Domini*, 31-V-1998.

Benet XVI-Joseph Ratzinger, *Jesús de Nazaret*, La Esfera de los Libros, Madrid 2007, 176-180 (cap. 5, § 2).

Lectures recomanades

Sant Josepmaria, homilia «El tracte amb Déu», a *Amics de Déu* 142-153.

.....

[1] Sant Josepmaria, *Amics de Déu* 150.

[2] Concili II del Vaticà, const. *Gaudium et spes* 24.

[3] Sant Josepmaria, *Amics de Déu* 312.

[4] Concili II del Vaticà, const. *Sacrosanctum concilium* 10.

[5] Concili II del Vaticà, decl.
Dignitatis humanae 15; *Catecisme*
2137.

[6] Sant Tomàs d'Aquino, *Summa
Theologiae* 2-2.122.4c.

[7] Sant Tomàs d'Aquino, *Summa
Theologiae* 2-2.81.7c.

[8] Concili II del Vaticà, decl.
Dignitatis humanae 3.

[9] *Loc. cit.*

[10] Cf. *ibid.* 7.

[11] Sant Josepmaria, *Solc* 302.